

הרמז הנפלא בדברי חכמים וחידותם: ”אין חכמה לאשה אלא בפלך”!

|| הרה”ג ר’ פנחס פרידמן ||

יומתק לפרש בזה: ”לא טוב היות האדם לבדו”, כי בלא אשה אינו יכול לזכות לתורה שנקראת ”טוב” כמאמרם (ברכות ה.): ”אין טוב אלא תורה”, ועל ידי זה ישלוט בו היצר הרע כיון שאינו יכול להכניעו על ידי תורה, לכן העצה על כך היא: ”אעשה לו עזר כנגדו”, היא האשה שעל ידה יוכל לזכות בתורה, ועל ידי זה תהיה לו האשה ”עזר”, כדי שיוכל להתגבר על ”כנגדו” הוא היצר הרע המתנגד לאדם.

כיון שבאנו לידי כך ירווח לנו להבין הטעם, שלא ברא הקב”ה את השטן עד שנבראה האשה כאמרם: ”כיון שנבראת נברא שטן עמה”, על פי המבואר בגמרא (ב”ב טז.): ”הוא שטן הוא יצר הרע”. עוד שנינו בגמרא (מגילה ג.): ”אין הקב”ה מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחלה”.

הנה כי כן מטעם זה לא ברא הקב”ה את השטן, שהוא היצר המסית את האדם לעבירה, טרם שברא לו רפואה תחלה היא האשה, שעל ידה יוכל להתגבר על יצרו, לכן דוקא אחרי שברא את האשה שהיא בבחינת רפואה תחלה ברא עמה גם את השטן. נמצא כי אדרבה זהו כבודה של אשה שנברא השטן יחד עמה, כדי לרמוז שרק על ידה מסוגל האדם להתגבר עליו.

אחרי שנשא אשה זוכה לתורה שבעל פה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הענין שרמזה התורה על השטן באות ס’ ולא באות ש’, על פי מה שמצינו בגמרא שיח סוד שרפי קודש בין רבי יוסי לאלהיו (יבמות טג.): ”אשכחיה רבי יוסי לאלהיו, אמר לו כתיב אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם, אמר לו אדם מביא חיטין חיטין כוסס, פשתן פשתן לובש, לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו”.

בהשקפה ראשונה יש לתמוה על שאלת רבי יוסי: ”במה אשה עוזרתו לאדם”, וכי לא ידע כי האשה מסייעת לבעלה על ידי שמבשלת ומכינה כל צרכי הבית. ונראה לבאר כי רבי יוסי הלך בשיטת מערבא: ”השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה”. ומזה הבין פירוש הכתוב: ”לא טוב היות האדם לבדו”, כי בלא אשה לא יוכל לזכות לתורה שנקראת טוב, ”אעשה לו עזר כנגדו”, היא האשה שעל ידה זוכה להשגות התורה.

אלא שנסתפק לחקור במה שאמרו במערבא: ”השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה”, האם כוונתם רק על תורה שבכתב שמשיג בזכות האשה, אבל השגת תורה שבעל פה תלויה רק בעמל האדם עצמו אפילו אין לו אשה, או שכוונתם גם על תורה שבעל פה שאינו יכול להשיג רק בזכות אשתו. וזהו ששאל רבי יוסי מאליהו: ”במה אשה עוזרתו לאדם”, כלומר איזה חלק בתורה היא עוזרתו להשיג, תורה שבכתב או גם תורה שבעל פה.

על כך השיב לו אליהו הנביא, כי על ידי נישואי אשה זוכה אדם להשיג גם תורה שבעל פה המבארת כל מה שכתוב בתורה שבכתב, וזהו שאמר ברמיזא דחכמותא: ”אדם מביא חיטין חיטין כוסס, פשתן פשתן לובש, לא

על מה נתכוונו חכמינו באמרם: ”אין חכמה לאשה אלא בפלך”, שבודאי לא נתכוונו לבזות הנשים
”השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה”, כי אי אפשר לזכות לתורה רק על ידי השראת השכינה המסייעת להשגה
רבי צדוק הכהן: ”אלמלא הקב”ה עוזרו אין יכול לו”,
הכוונה על ידי אשתו שהוא בבחינת: ”עזר כנגדו”
הביאור בזה כי השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה,
והתגברות על היצר היא על ידי תורה שהיא תבלין כנגד היצר

ממנה איני יכול”, כלומר מכיון שנתתי לכם את התורה, לכן איני יכול לפרוש ממנה, כי אם אפרוש לא תוכלו להשיג השגות התורה.

והנה מבואר בזה הקדוש (פרשת חיי שרה קכב), כי כל זמן שלא נשא אדם אשה אינו יכול לזכות להשראת השכינה: ”שכינתא לא שריא בביתא לאתתקנא בה, אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואזדווג באתתיה לאולדא ולמעבד איבין”, פירוש, אין השכינה שורה בביתו של אדם אלא כשנושא אשה ומוליד בנים. וכן הוא בזה הקדוש (פרשת נשא קמה): ”משום דלית שכינתא שריא במאן דלא אנסיב”. וזהו שדרש רבי עקיבא (סוטה יז.): ”איש ואשה זכו שכינה ביניהן”.

מענה מבואר היטב מה שאמרו במערבא: ”השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה”, כי מאחר שהשרוי בלא אשה אינו זוכה להשראת השכינה, על כן אינו יכול לזכות להשגות התורה כראוי, שהרי מטעם זה ביקש הקב”ה: ”בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו”, כדי שיוכל להשפיע לנו השגות התורה, אולם אחרי שנשא אשה וזוכה להשראת השכינה, אז הוא זוכה לתורה כי השכינה מסייעת בידו להשיג השגות התורה.

”בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין”

והנה שנינו בגמרא (קידושין ל): ”כך הקב”ה אמר להם לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו”. מבואר מזה כי אי אפשר להתגבר על היצר הרע כי אם על ידי עסק התורה, ולפי זה השרוי בלא אשה כיון שהוא שרוי בלא תורה אינו יכול להתגבר על היצר. וזהו שנינו בגמרא (קידושין כט): כי מי שלא נשא אשה כל ימיו בהרהור עבירה, הנה כי כן מבואר היטב בדברי רבי צדוק, כי מה שאמרו בגמרא: ”יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב”ה עוזרו אין יכול לו”, הכוונה על בריאת האשה שהיא עזר לאדם, כי בזכותה זוכה לתורה ועל ידי עסק התורה יתגבר על יצרו.

שאינו לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה... במערבא אמרי בלא תורה”. וצריך ביאור מדוע באמת אי אפשר לזכות לתורה בלא אשה. ויש לבאר הענין בזה, על פי מאמר חכמינו ז”ל במדרש (שמו”ר לג א):

”ויקחו לי תרומה, משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו [המלך], בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטא אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי, כך אמר הקב”ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם את תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש”.

ויש לדקדק כי הן אמנם אצל מלך בשר ודם שייך לומר: ”בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול”, כי אם הבת עוזבת את אביה לא יוכל אביה לראות אותה, אבל איך שייך לומר על הקב”ה שמלוא כל הארץ כבודו: ”נתתי לכם את התורה, לפרוש ממנה איני יכול”, וכי משום שהקב”ה נתן לנו את התורה הוא צריך לפרוש הימנה, עד שיש הכרח לבנות לו בית המקדש להשרות שכינתו בינינו.

בדרך הטבע אי אפשר להשיג השגות התורה

אך הביאור בזה כי בדרך הטבע, אי אפשר לבשר ודם קרוץ מחומר להשיג השגות התורה שהיא חכמתו של הקב”ה, כי אם על ידי שהקב”ה עומד עליו ומסייעהו להשיג את התורה, וראיה לדבר ממה שנינו בגמרא (נדרים לח.): ”בתחילה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר (שמות לא יח) ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו”.

הרי שאפילו משה רבינו לא היה יכול לקנות השגות התורה רק אחרי שניתנה לו במתנה, ומטעם זה שנינו בגמרא (ברכות ו): ”שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו”. וזהו שאמר הקב”ה: ”נתתי לכם את התורה, לפרוש

בפרשתנו פרשת ויקהל (שמות לה כה): ”וכל אשה חכמת לב בידיה טוו... וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים”. ופירש רש”י: ”טוו את העזים, היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העזים היו טווין אותם”. שנינו על כך בגמרא (יומא סו): ”אין חכמה לאשה אלא בפלך [אומנת הטווה], וכן הוא אומר וכל אשה חכמת לב בידיה טוו”.

והנה בהשקפה ראשונה יפלא מאד, מה ראו חכמינו ז”ל להתבטא כך על נשים צדקניות אשר בזכותם יצאו ישראל ממצרים, ומצינו בגמרא שדיברו חכמינו ז”ל בשבח הנשים (ברכות יז): ”גדולה הבטחה שהבטיח הקב”ה לנשים יותר מן האנשים”, ובגמרא (יבמות טג.): ”דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא”. זאת ועוד שנינו בגמרא (ב”מ נט):

”לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר (בראשית יב טז) ולאברם הטיב בעבורה, והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא, אוקירו לנשיכו כי היכי דתתערתו”, פירוש: ”כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו”. הנה כי כן איך אמרו כאן מאמר שנראה כעלבון לנשים: ”אין חכמה לאשה אלא בפלך”.

ונראה לבאר דברי חכמים וחידותם, על פי מה שכתוב בפרשת בראשית (בראשית ב כא): ”ויפל ה’ אלקים תרדמה על האדם וישן, ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה”. דרשו על כך במדרש (ב”ר יז ו): ”אמר רבי חנינא בריה דרבי אידי, מתחלת הספר ועד כאן [ויסגור] אין כתיב סמ”ך, כיון שנבראת [האשה] נברא שטן עמה”. ופירשו מפרשי המדרש הכוונה בזה, כי אות ס’ ואות ש’ שמאלית משטן יש להן אותו ביטוי.

ויש לתמוה, מאחר שהקב”ה ברא את האשה רק לטובת האדם ככתוב (בראשית ב יח): ”ויאמר ה’ אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו”, מדוע באמת נברא השטן יחד עם האשה שנראה לכאורה כנגאי לאשה. עוד יש לדקדק, כי הן אמת שאות ס’ ואות ש’ שמאלית יש להם אותו ביטוי, אבל בכל זאת מכיון כי ”שטן” נכתב באות ש’, מדוע רמז עליו הכתוב באות ס’ ולא באות ש’.

”אלמלא הקב”ה עוזרו האשה שהיא עזר כנגדו

ונראה לבאר כל זה על פי מה שמצינו חידוש גדול בדברי הגה”ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז”ע בקונטרס ”ליקוטי מאמרים” (אות י’ ד”ה ולכן אמר), כי מה שאמרו חז”ל (קידושין ל): ”יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב”ה עוזרו אין יכול לו”, הכוונה על מה שברא הקב”ה את האשה להיות עזר לאדם, ככתוב: ”לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו”, ולזה נתכוונו באמרם: ”ואלמלא הקב”ה עוזרו”, היינו על ידי שנתן לו אשה שהיא עזר כנגדו, ”אין יכול לו” עכדה”ק.

והנה בספר ”משוש דודים” על עניני נישואין הוספנו תבלין לדברי רבי צדוק, על פי מה שנינו בגמרא (יבמות סב): ”כל אדם

נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו. ולכאורה יפלא איך שייך לומר על דבר גשמי: **"מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו"**.

אך לפי האמור נראה שנתכוון לרמז בכך, כי החטים והפשתן שצומחים בידי שמים, הם רמז לתורה שבכתב שניתנה מפי הגבורה, אמנם כמו שעיקר השימוש בחיטים ופשתן הוא על ידי מעשה בני אדם, שטוחנים את החיטים, ולשים את העיסה, ואחר כך אופים ממנה לחם, וכן מנפצים את חוטי הפשתן ומעבדים אותם עד שראויים לטווה מהם בגד, כן אי אפשר להבין תורה שבכתב שניתנה מפי הגבורה, רק אחרי שטוחנים בעמל ויגיעה כל תיבה בתורה שבכתב, וכך מתבררים כל ההלכות בתורה שבעל פה.

וזהו שאמר: **"אדם מביא חיטין חיטין כוסס, פשתן פשתן לובש"**, כלומר כמו שאי אפשר לאדם לאכול חיטים וללבוש פשתן, כי אם על ידי שאשתו מסייעת בידו להוציא הלחם והבגד מהכח אל הפועל, כן אי אפשר להשיג תורה שבכתב על ידי בירור הדברים בתורה שבעל פה רק בזכות אשתו. וזהו ססיים דבריו: **"לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו"**, כלומר **"מאירה עיניו"** בתורה שבכתב על ידי **"ומעמידתו על רגליו"**, בתורה שבעל פה שיעלה במעלות התורה.

[ויש לבאר הטעם שאדם זוכה לתורה שבעל פה רק אחרי שנשא אשה, על פי המבואר בתיקוני זוהר (הקדמה יז): **"מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה"**, ומדת מלכות היא השכינה כמבואר בתקוני זוהר (הקדמה ט:): **"מלכות שכינתא תתאה"**. לכן דוקא אחרי שנשא אדם אשה וזוכה להשראת השכינה, הוא יכול להשיג תורה שבעל פה שהיא השכינה].

התגברות על היצר הרע על ידי תורה שבעל פה

והנה מדקדוק לשון הגמרא: **"בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו"**, יש ללמוד שאי אפשר להתגבר על היצר כי אם כאשר **"עוסקים"** בתורה בעמל ויגיעה, כמו שפירש הט"ז (או"ח סי' מ"ז סק"א) נוסח הברכה: **"לעסוק בדברי תורה"**, ולא תקנו לברך: **"ללמוד דברי תורה"**, כי לשון **"עסק"** שייך על עסק התורה בפלפול וביגיעה. וכן יש לדייק מלשון המשנה (אבות פ"ב מ"ב): **"יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון"**, הרי שדוקא יגיעת התורה משכחת עון.

לפי זה נראה פשוט שעיקר הכנעת היצר הוא דוקא על ידי העסק בתורה שבעל פה, כי עיקר יגיעת התורה הוא בתורה שבעל פה לפלפל ללבן ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כמבואר במדרש תנחומא (פרשת נח סימן ג): **"שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבעל פה לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה"**, אבל תורה שבכתב בלבד בלא תורה שבעל פה אין בה כל כך יגיעה. וזהו ביאור מאמרם (גיטין ס:): **"לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה"**, כי בלי היגיעה בתורה שבעל פה אי אפשר להתגבר על היצר, ואיך יעשה הקב"ה ברית עם ישראל שאינם יכולים להתגבר על יצרם.

על פי האמור יתבאר מה שכתב ב"עטרת ישועה" (ליקוטים אות לו) בשם ספרים הקדושים, כי שמו של היצר **סמא"ל** נוטריקון **ס'יום מ'יסכת אין' לעשות**, כי היצר הרע מתנגד מאד להעסק בתורה שבעל פה מכיון שעל ידי זה מבטלים את כוחו. ויש להוסיף על פי המבואר במדרש (שיר השירים רבה ו כא): **"ששים המה מלכות, אלו ששים מסכתות של הלכות"**.

לכן **סמא"ל** נוטריקון **ס' מ'יסכתות אין' ל'למוד**, כי היצר הרע מתנגד לכך, בודעו שעל ידם מתגברים עליו ומבטלים כוחו. אולם דוקא בשמו נרמז שמבטלים אותו על ידי העסק בתורה שבעל פה, שכן **סמא"ל** נוטריקון **ס' מ'יסכתות אין'ותם ל'למוד**, כי אדרבא צריך לעסוק בכל ס' מסכתות שבתורה שבעל פה שעל ידם מתבטל היצר הרע.

"סומך ה' לכל הנופלים" על ידי העסק בסמ"ך מסכתות

בדרך זו יפתח לנו פתח להבין מה ששינוי בגמרא (ברכות ד:): **"מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל,**

תורה לקדש האשה דוקא בטבעת, **ב**) מנהג ישראל תורה לומר בנוסח הקידושין: **"הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל"**. [מקור נוסח זה מספר "המנהיג" (הלכות אירוטין), וכן ב"תניא רבתי" (סימן פט) ובשו"ת מהר"ם מיניץ (סימן קט) ועוד].

והנה עצם הקידושין בטבעת הוא קידושי כסף, כמבואר בגמרא (קידושין ז:): **"שוה כסף הרי הוא ככסף"**. ויש לומר הטעם שמקדשין בקידושי כסף על פי מה ששינוי במשנה (שם ב.): **"בית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה"**. והנה ב"כנפי יונה" להרמ"ע מפאנו (חלק ד סימן ג) מבואר לגבי ענין אחר, כי **שו"ה פרוט"ה** בגימטריא **תור"ה**, לפי זה יש לומר כי מטעם זה מקדשים את האשה בשוה כסף, לרמז כי

תרגום יונתן: יריעות עזים חמש יריעות מול שש,

רמז על חמשה חומשי תורה מול ששה סדרי משנה

"אין חכמה לאשה אלא בפלך", שטוו את יריעות עזים

חמש מול שש, לקשר תורה שבכתב עם תורה שבעל פה

"וכל אשה חכמת לב", תורה שבעל פה היא "חכמת לב",

כי היא מבארת תורה שבכתב שתחילתה וסיומה באותיות ל"ב

קידושי אשה בטבעת עגולה כאות ס',

לרמז שבזכות האשה זוכה לתורה שבעל פה שיש בה ס' מסכתות

רק אחרי שקידש את האשה הוא זוכה לתורה, וזה נרמז בקידושין עם טבעת שהיא לפחות **שו"ה פרוט"ה** בגימטריא **תור"ה**.

אמנם עדיין צריך ביאור למה מקדשין דוקא בטבעת ולא בחפץ אחר. אך לפי האמור יש לומר כי הטבעת היא עגולה בצורת אות **ס'**, רומזת על **ס'** מסכתות בתורה שבעל פה שהקב"ה קידש בהם את ישראל, והיות שאין אדם זוכה לתורה רק אחרי שנשא אשה, לכן מקדשין אותה בטבעת לרמז שבזכות הקידושין זוכה לתורה שבעל פה שיש בה ס' מסכתות. מעתה יתבאר נוסח הקידושין: **"הרי את מקודשת לי בטבעת זו"**, שהיא עגולה בצורת אות **ס'**, **"כדת משה וישראל"** - כתורה שבעל פה שיש בה ס' מסכתות.

יריעות עזים תורה שבכתב עם תורה שבעל פה

כיון שבאנו לידי כך יפתח לנו פתח להבין הרעיון הנשגב שטמנו חכמינו ז"ל באמרם: **"אין חכמה לאשה אלא בפלך, וכן הוא אומר וכל אשה חכמת לב בידיה טוו"**. רק נקדים מה שמצינו בתורה כי היריעות הראשונות שכיסו על המשכן היו חמש מול חמש, ככתוב (שמות כו ג): **"חמש היריעות תהיין חוברות אשה אל אחותה וחמש יריעות תהיין חוברות אל אחותה"**, ואילו יריעות עזים שהיו עליהם היו חמש מול שש ככתוב (שם שם ט): **"והחברת את חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד... וחברת את האהל והיה אחד"**.

וביאר בשל"ה הקדוש (פרשת תרומה דרך חיים ד"ה ופניהם) הענין בזה, כי היריעות הראשונות היו כנגד הלוחות ה' מול ה', ואילו יריעות עזים שעליהם היו כנגד חמשה חומשים בתורה שבכתב וששה סדרים בתורה שבעל פה, וזה לשון קדשו:

"ועל ענין התורה היה רמז היריעות ה' מול ה', כנגד הלוחות שהיו ה' מול ה', אחר כך יריעות אחרות ה' מול ו', רמזו לתורה שבכתב

ה' חומשי תורה ותורה שבעל פה **ששה סדרים, והם מכוונים יחד זה מול זה"**.

ובאמת ענין זה מפורש יוצא בתרגום יונתן בפרשת תרומה (שמות כו י): **"ותלפיף ית חמש יריען לחוד כל קביל חמשא ספרי אורייתא, וית שית יריען לחוד כל קביל שית סדרי מתניתא"**. וכן פירש עוד בפרשתינו (שם לו טז): **"ולפיף ית חמש יריען לחוד כל קביל חמשא ספרי אורייתא, וית שית יריען לחוד כל קביל שתא סדרי מתניתא"**.

הנה כי כן יתבאר היטב מדוע טוו דוקא הנשים את היריעות שעל המשכן, כי מאחר מה שאמרו במערבא: **"השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה"**, הוא על השילוב של תורה שבכתב עם הביאור בתורה שבעל פה, על כן זכו הנשים לטוות היריעות הראשונות כנגד הלוחות שכתוב עליהם עשרת הדברות שורש כל התורה, זאת ועוד שטוו בחכמה גדולה את היריעות עזים שהם חמש יריעות כנגד שש, לרמז על החיבור בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה בזכותם.

מעתה יאיר לנו להבין דברי חכמים וחידותם, אשר טמנו בדבריהם כדרכם בקודש ענין נשגב במתק לשונם: **"אין חכמה לאשה אלא בפלך"**, כלומר עיקר החכמה שלהן הוא לטוות ולקשר בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, כפי שנרמז ביריעות עזים שטוו, הן לסייע לבעליהם לעסוק בתורה והן להכין כל צרכי צאצאיהם שיוכלו לעסוק בתורה כראוי.

"וכל אשה חכמת לב"

יומתק להבין בזה מה שהביאו ראייה על כך מהפסוק: **"וכל אשה חכמת לב בידיה טוו"**. ויש לומר כי התואר **"חכמת לב"** הוא רמז על הקשר בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, כי ידוע סיום התורה הוא באות **ל' של: "לעיני כל ישראל"**, והתחלת התורה היא באות **ב' של "בראשית ברא אלקים"**, ושניהם יחד הן אותיות **ל"ב**, נמצא כי **"לב"** רומז על תורה שבכתב, ולפי זה התואר **"חכמת לב"** הוא רמז על תורה שבעל פה, המגלה את החכמה העמוקה הטמונה בתורה שבכתב שנקראת **"לב"**.

הנה כי כן מאחר שענין הטויה ביריעות עזים חמש מול שש ביריעות עזים על ידי הנשים, הוא כדי לרמז שבזכות הנשים זוכה האדם לחבר את התורה שבכתב עם התורה שבעל פה, זהו שאומר הכתוב: **"וכל אשה חכמת לב בידיה טוו"**, ומזה למדו חכמינו ז"ל לומר במתק לשונם: **"אין חכמה לאשה אלא בפלך"**.

ועתה בא וראה כי על פי האמור נשכיל להבין מה שפירש רש"י: **"טוו את העזים, היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העזים היו טווין אותם"**, ותמהו המפרשים איזו תועלת היתה להשתמש באומנות זו לטוות הצמר בעודם מחוברים לעזים. ויש לומר על פי מה שכתב ב"משך חכמה" (ד"ה וכל אשה חכמת לב), כי על ידי שטוו את הצמר בעודם מחוברים לעזים חיים לא קבלו הצמר טומאה, אך עדיין צריך ביאור מדוע הקפידו על כך דוקא ביריעות הללו.

אך לפי האמור יש לומר על פי מאמרם (יומא עב:): **"יראת ה' טהורה עומדת לעד, אמר רבי חנינא, זה הלומד תורה בטהרה, מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה"**. הנה כי כן מטעם זה היו הנשים טווים את היריעות עזים, שיש בהן רמז על החיבור של תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, בעודם מחוברים לעזים בחיים כדי שלא יקבלו הצמר טומאה, לרמז שזאת היא תפקידם בקודש לסייע לבעליהם, לקשר תורה שבכתב עם תורה שבעל פה בטהרה בבחינת: **"יראת ה' טהורה עומדת לעד"**.